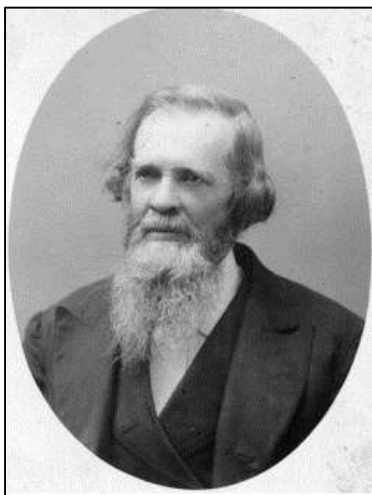

Hoofdstuk 3 Hoe kwam de boomsoort aan zijn naam?

De 'Big Trees' of 'Mammoth Trees' zoals ze ook wel werden genoemd, moesten natuurlijk ook een wetenschappelijke naam krijgen. De autoriteit in Californië op het gebied van bomen was in 1852 professor Albert Kellogg, niet die van de cornflakes maar van de pas opgerichte 'California Academy of Sciences' in San Francisco. Aan hem werd de taak toevertrouwd om een goede wetenschappelijke naam te bedenken. De professor was echter niet al te vlot met het bepalen van een naam. Augustus Dowd had hem de bomen weliswaar uitgebreid beschreven, maar de professor wou eerst nog wat kegels van de boom zien en de bomensoort zelf in levenden lijve aanschouwen voordat hij de naam zou bepalen. Een en ander zoals een goed wetenschapper betaamt.

Wel organiseerde de professor voor zijn Academy of Sciences een bijeenkomst waar hij Augustus Dowd vroeg om te komen vertellen over zijn vondst. Tot de aanwezigen behoorde ook William Lobb. Deze Engelsman werkte voor het Engelse bedrijf Veitch & Son dat handelde in bomen en planten. Lobb's opdracht was om in Zuid- en Noord Amerika nieuwe bomen- en plantensoorten voor de handel te ontdekken. Toen Lobb Dowd's verhaal hoorde, realiseerde hij zich onmiddellijk het commerciële belang van diens ontdekking en vertrok na de lezing stante pede naar de plek waar Alexander Dowd de bomen had ontdekt. Ter plekke aangekomen verzamelde Lobb takken, kegels, zaden en enkele kleine boompjes. Vervolgens vertrok hij spoorlags naar San Francisco en reisde vandaar zo snel mogelijk terug naar Engeland. Dit in de hoop dat hij de eerste in Engeland zou zijn met zaden van deze nieuwe reuzenboom.

In Londen gaf hij al zijn verzamelde materiaal aan zijn opdrachtgever Veitch & Son. Deze waren verrukt met zijn vondst. Ze besloten tot een grote publiciteitscampagne. De zaadjes werden voor drie pond per stuk aangeboden. 'Buitengewoon geschikt voor landgoederen' adverteerden ze. Om de campagne kracht bij te zetten vroegen ze John Lindley, een professor in de plantkunde aan de Universiteit van Londen, of hij bereid was een wetenschappelijke naam voor de nieuwe bomensoort te bedenken. Deze wist niet hoe snel hij daar ja op moest zeggen en hoewel hij nog nooit de nieuwe bomensoort had gezien en die alleen van de verhalen van Lobb kende, verscheen binnen twee weken van zijn hand in december 1853 een stuk, waarin hij bekend maakte dat hij deze nieuwe spectaculaire boomsoort *Wellingtonia Gigantea* had gedoopt. Dit ter ere van de in 1852 overleden hertog van Wellington die in 1815 Napoleon in Waterloo had verslagen.

Professor Albert Kellogg

Professor John Lindley

Ondertussen zat in Californië professor Kellog nog steeds te broeden op een naam. Pas in 1855 kwam hij eindelijk met een naam naar buiten: *Taxodium giganteum*. Wetenschappelijk gezien ongetwijfeld verantwoord, maar de naam straalde niets Amerikaans uit. Hij kreeg er dan ook weinig handen voor op elkaar in Amerika.

Toen in Amerika vervolgens bekend werd dat een Engelsman de boomsoort al een naam had gegeven en deze niet had vernoemd naar een Amerikaan waren de rapen gaar. De Amerikanen waren woedend. Ze accepteerden absoluut niet dat hun nieuwe nationale trots, de grootste boom ter wereld, naar een Engelsman werd vernoemd door een Engelsman die de boom nota bene niet eens had gezien. Maar de Engelsen hielden vast aan hun naam. Had Kellog maar wat sneller moeten zijn, vonden ze. Maar Lindley had pech. Was Kellog te langzaam met het kiezen van een naam, hijzelf had net even te snel een naam gekozen. Had hij wat meer tijd genomen en iets zorgvuldiger onderzoek verricht, dan had hij ontdekt dat er al een palmengeslacht was met de naam *Wellingtonia*. Daardoor was de deze naam niet meer vrij voor de reuzenboom en toen dat werd ontdekt, barstte de discussie over de naam wederom in volle hevigheid uit. Er ontstond een namenoorlog tussen de Amerikanen, die met allerlei patriottische namen op kwamen draven - een voorbeeld daarvan was *Washingtonia* - en de Engelsen die stug vast bleven houden aan hun niet geldige naam *Wellingtonia Gigantea*.

Het zou uiteindelijk de Fransman Joseph Decaisne zijn die in 1854 de naam *Sequoia Gigantea* voorstelde. 'Sequoia' omdat de boom familie was van die andere grote boom, de *Sequoia Sempervirens*, 'Gigantea' omdat hij zo groot was. Daar kon de internationale plantenwereld goed mee leven, behalve uiteraard de Britten die stug vast bleven houden aan hun *Wellingtonia*, maar mokkend moesten toezien dat de naam *Sequoia Gigantea* hoe langer hoe meer werd gebruikt. Maar helaas, uit later onderzoek bleek dat ook de naam *Sequoia Gigantea* eigenlijk niet bruikbaar was. Dit omdat er al een variant van de *Sequoia Sempervirens* was die al zo heette. Maar de naam *Sequoia Gigantea* was toen al zo ingeburgerd dat men eigenlijk niet meer van deze naam af kon. In 1939 werd het probleem uiteindelijk opgelost toen de Amerikaan John Buchholz als officiële naam 'Sequoiadendron Giganteum' voorstelde. (Het Griekse woord dendron betekent 'boom'.)

Sequoiadendron Giganteum werd daarmee de officiële soortnaam, hoewel in de praktijk meestal de naam *Sequoia Gigantea* wordt gebruikt (en een enkele mokkende Engelsman het nog steeds heeft over de *Wellingtonia Gigantea*.) In Nederland en in België wordt de boom ook wel mammoetboom genoemd. In Duitsland staat de boom bekend onder de naam *Mammuthbaum*.

Waar komt de soortnaam *Sequoia* vandaan?

Het was de Oostenrijkse botanicus Stephan Endlicher die in 1847 de naam *Sequoioideae* aan de familie van kustsequoia's (de *sequoia sempervirens*) gaf. Hoewel het niet helemaal 100% zeker is – Endlicher heeft nooit een expliciete verklaring gegeven waarom hij voor deze soortnaam koos - zodat het een beetje speculatie blijft - is de algemene consensus dat hij hiermee de Cherokee indiaan Sequoyah heeft willen eren.

Deze ongeletterde halfbloed indiaan bedacht in begin van de negentiende eeuw in zijn eentje een nieuw alfabet waarmee de tot dan toe alleen mondeling gesproken Cherokee-taal schriftelijk kon worden vastgelegd. Daarmee was voor het eerst sinds eeuwen een nieuw schrift ontstaan waar een hele volksstam mee overweg kon. Een prestatie van formaat.

1. Stephan Endlicher
2. Standbeeld van Sequoyah in het Capitool in Washington. Elke staat heeft recht op twee standbeelden in het Capitool. Oklahoma koos voor Sequoyah als één van de twee standbeelden namens de staat.
3. Sequoyah met zijn schrift; (Schilderij uit 1850 van Henry Inman. Dit schilderij is een kopie van een oorspronkelijk schilderij van Charles Bird King uit 1828, dat bij een brand in 1865 verloren ging

Wie was Sequoyah?

Sequoyah was lid van de Cherokees, een Indiaans volk dat leefde in het zuidoosten van de Verenigde Staten. Zijn geboortjaar staat niet exact vast, vermoedelijk is hij omstreeks 1770 geboren. Zijn moeder was de nicht van het stamhoofd. Zijn vader was een door de stam gevangen genomen blanke bonthandelaar, een zekere Nataniel Gist. Deze zou van Nederlandse of Duitse afkomst zijn geweest. Na zes jaar bij de stam geleefd te hebben, vertrok Gist weer, vlak na de geboorte van Sequoyah.

Sequoyah was aanvankelijk jager en bonthandelaar. Tijdens één van zijn jachtpartijen kreeg hij een ongeluk als gevolg waarvan hij moeilijk liep. Hij dankte er zijn Cherokeese naam aan: 'Sikwo-yi', wat 'moeilijke voeten' betekent. In het Engels werd deze naam geschreven als Sequoyah. (Eigenlijk betekent de naam Sequoia Gigantea dus 'kolossale moeilijke voeten'.) Na het ongeluk moest hij stoppen met de jacht en ging hij als handwerker aan de slag. Hij maakte vooral sierraden. Nadat Sequoyah trouwde, vestigde hij zich als zilversmid vlakbij Willstown, een stadje in de staat Alabama, gelegen in het gebied dat toen nog tot het grondgebied van de Cherokees behoorde. Daar kwam hij in aanraking met blanke Amerikanen. Bij hen stond hij bekend onder de naam George Guess

Het was in deze periode dat hij voor het eerst geschreven teksten zag. Sequoyah sprak alleen de taal van zijn stam en was het Engels niet machtig. Hij kende slechts een paar woordjes Engels. Hij zou het gedurende zijn leven ook nooit leren. Net zoals zijn stamgenoten was Sequoyah diep onder de indruk van het feit dat de blanken woorden op papier hadden staan, waarmee onderling gecommuniceerd kon worden. De 'sprekende bladeren' noemden de indianen de geschreven teksten.

In 1809 besloot Sequoyah een poging te wagen om een schrift te verzinnen om de Cherokee taal vast te kunnen leggen. Er bestond in die tijd alleen een gesproken versie van de taal. Het werd zijn levenswerk. Hij wierp zich helemaal op deze klus, verwaarloosde zijn land en werk. Zijn familie en vrienden dachten dat hij gek was geworden of in het gunstige geval alleen maar behekst. Aanvankelijk probeerde Sequoyah voor elk woord een symbool te verzinnen, maar dit was gezien het aantal woorden ondoenlijk. Na een jaar staakte hij zijn pogingen.

In 1812 brak de zogenaamde Creek-war uit, een oorlog tussen het Amerikaanse leger en de Muscogee-indianen. De Cherokee indianen sloten zich in een speciaal indiaans regiment aan bij het Amerikaanse leger en vochten met hen mee tegen de Muscogee-indianen. Ook Sequoyah nam dienst in dit regiment. Het was gedurende deze tijd in het leger dat Sequoyah definitief tot de conclusie kwam dat zijn volk echt een schrift nodig had. In tegenstelling tot de Amerikaanse soldaten konden de Cherokees niet naar huis schrijven om te zeggen hoe het met hun ging en ook konden ze de schriftelijke bevelen van de legerleiding niet lezen.

Na zijn terugkeer van de oorlog in 1814 verruilde Sequoyah zijn werkzaamheden als zilversmid in voor die van gewone smid en zette zich weer met volle overgave aan zijn levenswerk. Deze keer besloot hij om te kiezen voor een systeem met tekens voor de lettergrepen die in het Cherokeees werden gebruikt en waarmee hij dan de woorden kon vormen. Hij kreeg een Engels boek in handen en hoewel hij het niet kon lezen en alleen maar naar de letters kon kijken, fascineerde het hem in hoge mate. Hij besloot een aantal van de tekens uit het boek in zijn eigen alfabet te gebruiken en verzoon daarnaast eigen karakters. Deze aanpak was aanmerkelijk succesvoller dan zijn oude aanpak en na zeven jaar noeste arbeid had hij in 1821 85 karakters bedacht, waarmee hij praktisch alle klanken en woorden van de Cherokeees kon vastleggen.

Sequoyah leerde het schrift als eerste aan zijn familie. Die pikten het snel op. Vervolgens trachtte hij de stamhoofden en de medicijnmannen van de stam te overtuigen van de waarde van zijn schrift. Deze bekeken het met grote achterdocht. Tijdens een bijeenkomst liet hij echter alle stamhoofden een woord zeggen wat hij vervolgens opschreef. Daarna liet hij zijn dochter komen, die buiten had staan wachten en liet deze de opgeschreven woorden oplezen. De stamhoofden waren onder de indruk en hij kreeg de opdracht om het systeem aan een aantal jongelingen van de stam te leren. Deze leerden het in een ras tempo en gingen elkaar schrijven. De stam was nu definitief overtuigd van de mogelijkheden van het schrift en massaal gingen de leden de tekens leren.

Het schrift van Sequoyah:

	a	e	i	o	u	v [ə]											
D	a	R	e	T	i	o	U	v									
S	ga	Ꭰ	ka	F	ge	Ꭱ	gi	A	go	J	gu	E	gv				
Ꭲ	ha	Ꭳ	he	Ꭴ	hi	Ꭵ	ho	Ꭶ	hu	Ꭷ	hv						
W	la	Ꭸ	le	Ꭹ	li	Ꭺ	lo	M	lu	Ꭻ	lv						
Ꭼ	ma	Ꭽ	me	H	mi	Ꭾ	mo	Ꭿ	mu								
Ꮀ	na	Ꮁ	na	G	nah	Ꮂ	ne	Ꮃ	ni	Z	no	Ꮄ	nu	Ꮅ	nv		
Ꮇ	qua	Ꮈ	que	Ꮉ	qui	Ꮊ	quo	Ꮋ	quu	Ꮌ	quv						
Ꮎ	s	Ꮏ	sa	Ꮐ	se	Ꮑ	si	Ꮒ	so	Ꮓ	su	R	sv				
Ꮔ	da	Ꮕ	ta	S	de	Ꮖ	te	Ꮗ	di	Ꮘ	ti	V	do	S	du	Ꮙ	dv
Ꮚ	dia	Ꮛ	tia	L	tle	Ꮜ	ti	Ꮝ	tlo	Ꮞ	tlu	P	tlv				
G	t	Ꮟ	tse	H	tsi	Ꮠ	tsa	Ꮡ	tsu	Ꮢ	tsv						
Ꮤ	wa	Ꮥ	we	Ꮦ	wi	Ꮧ	wo	Ꮨ	wu	Ꮩ	wv						
Ꮪ	ya	Ꮫ	ye	Ꮬ	yi	Ꮭ	yo	Ꮮ	yu	B	yv						

Links: De tekens die Sequoyah had bedacht waarmee de taal van de Cherokeees kon worden vastgelegd.

Rechts: Tweektalig verkeersbord in Tahlequah, Oklahoma; Het bord stamt uit 2007; niet uit de tijd van Sequoyah zelf

Het was geen moeilijk schrift om te leren. Ondanks dat het 85 tekens telde, leerde je al snel in een paar weken tijd om er teksten mee te schrijven. Uit hedendaagse testen met kinderen blijkt zelfs dat deze veel sneller teksten met het Cherokeees kunnen schrijven dan met het Engels. Het alfabet van Sequoyah zat dan ook semantisch gezien slim in elkaar.

Al snel beheersten duizenden Cherokeees de taal. Sommige leden van de stam woonden op duizend km afstand van elkaar. Ze hadden tot dan toe nauwelijks onderling contact, maar konden elkaar nu brieven schrijven. In 1828 verscheen er zelfs een krant, 'The Cherokee Phoenix', met stamnieuws geschreven in het Cherokeees.

Na 1825 vestigde Sequoyah zich in Arkansas en ging voor zijn levensonderhoud in zout handelen. Ook maakte hij steeds vaak rondreizen langs alle verschillende Cherokee-stammen. Niet alleen om zijn zout te verkopen, maar ook om het schrift aan zijn stamleden te leren. Ook zat hij in Indiaanse commissies en bezocht in die hoedanigheid in 1828 Washington als lid van een Indiaanse delegatie die over een verdrag kwam praten. Het was bij die gelegenheid dat de schilder Charles Bird King zijn portret schilderde, waardoor we weten hoe hij er uit zag. Sequoyah overleed in 1843 tijdens een reis naar Texas.

Een andere verklaring waarom de sequoia sequoia heet.

In januari 2012 verscheen van de hand van een zekere Gary D. Lowe in het 'Journal of the California Native Plant Society' een uitgebreid wetenschappelijk verhaal waarin hij stelde dat Endlicher de naam Sequoia niet had gekozen om Sequoyah te eren, maar dat de naam vermoedelijk gebaseerd was op het Latijnse woord 'sequi' dat onder andere 'volgen' betekent. Endlicher zou voor deze naam gekozen hebben omdat de soort gewoon de volgende soort was in zijn systeem van plantenindeling. Een verklaring zo simpel dat hij best waar zou kunnen zijn. Gelukkig merkt Lowe op dat Endlicher nooit heeft aangegeven waarom hij de sequoia sequoia noemde en ondanks dat Lowe relevante wetenschappelijke argumenten aanvoert in zijn verhandeling, houden wij het toch bij Sequoyah als inspiratiebron voor de naam sequoia. Je moet niet elk mooi verhaal stuk willen rechercheren.